Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237. Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 169. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 11-го СЕРПНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 11, 1953. No. 169. VOL. LXI.

ВПОРЯДКУВАННЯ ПОДАТКІВ — ГОЛОВНА ТУРБОТА ЧЕРГОВОЇ СЕСІЇ КОНГРЕСУ

Вашингтон. — Члени Палати Репрезентантів і Сенату, які залишилися в столиці після закриття першої сесії 83-го Конгресу минулого вівтірка, заповідають, що „головною битвою" на черговій сесії Конгресу, яка має початися 6-го січня наступного року, будуть податкові справи, а в дальшому — проблеми конгресового слідства підривної діяльности. Справу податків заторкнув тепер конгресмен Деніел Рід, республіканець з горішньої частини нюйоркського стейту, який очолює важливу Комісію Засобів у Палаті Репрезентантів. Рід, зокрема, обстоює необхідність зменшення прибуткових податків від корпорацій, що мало б наступити автоматично з днем 1-го квітня 1954-го року, але проти цього є поважні застереження в Конгресі. Зменшення цих податків зменшило б державний бюджет на 2,000,000,000 долярів, а сподіване тимчасове зменшення індивідуальних податків на 10% зменшило б фонди державної скарбниці ще на 3,000,000,000 долярів, отже вже тільки ці дві податкові зміни зменшили б бюджет країни на 5,000,000,000 долярів. Інші члени Конгресу, як Джан МекКормик з Массачусетс, побоюються, що ці податкові редукції змусять уряд зменшити видатки на оборону, що в теперішніх міжнародних обставинах може бути загрозливе не тільки для самих З'єдинених Держав, але й для всього вільного світу. Два інші представники Конгресу, сенатор Карл Мундт, республіканець з Південної Дакоти, і конгресмен Емануел Селлер, демократ з Брукліну, обговорювали на телевізії проблему конгресового слідства антиамериканської діяльности підривних елементів. Конгресмен Селлер підтримує в Палаті Репрезентантів законопроєкт, який передбачає злиття всіх слідчих конгресових комісій в одну спільну, що складалася б з сімох членів Сенату й сімох членів Палати Репрезентантів, в одному й другому випадку по чотири члени з республіканської більшости й по три члени з демократичної меншости. Сенатор Мундт виступає проти того проєкту, вважаючи, що слідчі завдання Конгресу занадто великі, щоб їх могла виконати тільки одна спільна комісія.

Заява Маленкова збільшує чуйність американської літунської оборони

Вашингтон. — Заява Маленкова про те, що російські большевики мають водневу бомбу, збільшила свідомість небезпеки, яка загрожує ЗДА від Совєтів. Команда Цивільної Летунської Оборони в Вашингтоні заявила, що населення й уряд ЗДА мусять усвідомити собі велику небезпеку, яка висить над простором цієї країни, бо кожна атака на ЗДА — це буде атака атомовими, а тепер вже й водними бомбами. Директор Цивільної Оборони Вол Петерсон заявив, що заява Маленкова тільки поширить і поглибить оборонну систему ЗДА. „Воднева бомба — це значить більший ступінь знищення, а якою мусить рахуватися цивільна оборона". Одночасно пригадують, що на цивільну оборону призначено надто мало грошей в бюджеті на цей фінансовий рік. Президент Труман домагався на цю ціль $150,000,000, президент Айзенгавер $125,000,000, а Конгрес ухвалив тільки $46,525,000. Пані К. Дж. Говард, заступниця директора Цивільної Оборони, заявила через радіо, що ворог зможе вислати 400 бомбовиків з атомовими бомбами на ЗДА. Ця небезпека ще більше зросла, коли Совєти хваляться, що можуть продукувати й водневу бомбу. Ми мусимо бути готові на цю небезпеку.

А. Ф. Л. вирішує долю Райена і портових робітничих спілок

Шикаго, Ілл. — 10 серпня збирається на засідання Виконна Рада А.Ф.Л., яка має вирішити справу усунення впливового і досмертного голови Міжнародної Спілки Портових Робітників Джозефа П. Райена в зв'язку з чисткою від злочинних елементів нюйоркського порту. Рішення Виконної Ради А.Ф.Л. будуть предложені на затвердження Конвенції А.Ф.Л., яка збирається в Ст. Луї в кінці найближчого місяця. Гадають, що рішення Виконної Ради А.Ф.Л. можуть іти в таких трьох напрямках: 1. Відкликання чартеру спілки портових робітників та зорганізування окремих відділів цієї спілки, які будуть відповідальні безпосередньо перед А.Ф.Л. 2. Іменування управителів цієї спілки, які впродовж свого урядування зломили б силу Райена та злочинних елементів. 3. Третя можливість — це зорганізування нової конкуренційної спілки портових робітників, яка перетягнула б до себе більшість робітників, що належать до теперішніх робітничих спілок в порті. В якому напрямі не підуть рішення Виконної Ради А.Ф.Л., певне вже тепер, що вона на першому місці поставить справу усунення Райена та очищення спілок від злочинних елементів, і що рішення в цій справі западуть вже в першому дні нарад. Певне також те, що Виконна Рада А.Ф.Л. не хоче довше толерувати злочинців у рядах своїх членів.

ПРЕЗИДЕНТ НА ВІДПУСТЦІ

Президент Двайт Д. Айзенгавер і його дружина з вдоволенням усміхаються, приїхавши до Денвер в Колорадо, де вони відбудуть кілька-тижневу відпустку.

Президент відпочиває і працює

Денвер, Коло. — Сюди прибув до своєї тещі, пані Джан С. Давд, на відпочинок президент Айзенгавер із своєю дружиною. Та він не тільки відпочиває, але й працює, бо має ще підписати коло 110 законів, які його дорадник Бернард Шенлі студіює в Вашингтоні і в вівторок привезе до Денверу. Мешканці Денверу не знали, чи президент поїде до церкви, а проте товпа людей чекала на нього, і гаряче його вітали. В церкві всі місця були зайняті. Одна старенька жінка показала журналістам старшого пана, кажучи: „Цей пан, що коло мене, це — Джордж Гюґс, він був директором недільної школи, коли пані президентова ходила до школи, як була маленька дівчина". Канцелярії для президента і його помічників знаходяться на летунській базі, де будуть працювати президент та його помічники й дорадники: Шерман Адамс, Томас Е. Стіфенс, пані Ен Вітман, лікар президента генерал майор Говард М. Снайдер та ін.

Вибори у Канаді

Оттава. — У вівторок, 11 серпня, у Канаді відбуваються вибори до парляменту, які в Канаді значно різняться від виборів в ЗДА, бо їхнім зразком є звичаї Великої Британії. Отож прем'єр-міністра вибирають не так, як президента в ЗДА, — всенародним голосуванням, але його визначає партія, яка отримала більшість в Палаті Послів. Головна боротьба відбувається між лібералами й проґресивними консерватистами. Нова Палата Послів складатиметься з 263 членів. Щоб здобути більшість, переможна партія мусить отримати 133 місця. У попередній Палаті, що складалася з 262 послів, більшість мали ліберали, які здобули під час останніх виборів 1949 року 190 місць. Серед кількох інших партій, у виборах виступає комунізуюча Проґресивна партія праці. Спостерігачі в столиці Канади підкреслюють порівнально малу активність жіноцтва у виборах, хоч вони становлять 51 відсоток виборів.

М. ПОНЕДІЛОК — АТРАКЦІЯ „ВЕСЕЛОГО ВЕЧОРА" В СОЮЗІВЦІ

Наш відомий молодий письменник-гуморист і артист в одній особі, Микола Понеділок, був справжньою атракцією „Веселого Вечора" в Союзівці, вакаційно-відпочинковій оселі Українського Народного Союзу в горах Кетскил біля Кергонксон, Н. И. Вечір відбувся в суботу, 8-го серпня, в приявності понад сотні гостей і відвідувачів. М. Понеділок відчитав дуже актуальну гумореску „Дім відпочинку в Совєтському Союзі", представляючи справжні тортури західно-українського селянина, якого вислали на „колективний відпочинок" в совєтському „куроті". На тлі величезних відпочинкових і розвагових вигід в Союзівці, приявні могли тим краще зрозуміти забріханість совєтської пропаґанди про совєтські „курорти". Дві інші гуморески: „Одружіння" і „Кінодрама", які М. Понеділок виголосив з пам'яті, викликали невпинний сміх і були з черги характеристичні для совєтського побуту.

На „Веселий Вечір", крім виступу М. Понеділка, склались ще різні дотепні сценки, скетчі й куплети, приготовані перебуваючими в Союзівці гістьми, під загальним проводом ред. Л. Лепкого,

(Закінчення на стор. 4-тій)

ТИСЯЧІ ПІВДЕННИХ КОРЕЙЦІВ ЗАДЕРЖАНО В КИТАЇ

Токіо. — На шостий день виміни воєннополонених вийшли на яву нові подробиці про безправне задержання комуністами альянтських полонених. Південно-корейський міністер оборони, після розмов з полоненими, які вернулись з Китаю, та з південно-корейським директором виміни полонених, заявив, що комуністи задержують тайком тисячі південних корейців, що їх повинні звернути на підставі договору про перемир'я. Багато альянтських полонених, хворих і ранених, не відіслано при виміні минулого квітня. Коло 200 південних корейців комуністи забрали геть з транспорту, що був приготований для відправи в Південну Корею. Стан здоров'я південних корейців, недавніх полонених, — жалюгідний. Трохи краще виглядають інші альянтські поворотці, проте це торкається більше морального, духового стану, як фізичного. Потверджуються далі відомості про жахливі умовини, що в них перебували перші полонені зимою 1950/51 року, коли в „поході смерти" крізь гори Північної Кореї до ріки Ялу померло з ран, виснаження чи куль комуністичних вартівників від 1000 до 2000 альянтських вояків. Комуністичне радіо в Пейпінґу називає всі ці ствердження „фантастичними" і твердить, що це американські військовики заохочують поворотців із полону говорити такі речі. Проте, рахуючись мабуть із враженням, що його викликають серед альянтів вістки про масове безправне задержання полонених, комуністи додали по 25 американських полонених і 25 англійців понад заповіджене число поворотців. Таким чином останній транспорт відісланих полонених американців нараховував 125 душ і був найбільший з усіх попередніх. Американські вояки-неґри, що вернулись із полону, оповідають про особливу пропаґанду, що її розгортають комуністи в окремих таборах, влаштованих для неґрів. Комуністи переконують американських неґрів, що вони не повинні вертатись до ЗДА, бо там їх дискримінують і що їх місце — по боці комунізму. Проте, лише незначна частина неґрів стала „проґресивною", а решта залишилась „реакційною", при чому невідомо, чи та „проґресивність" не була зумовлена лише більшим пайком тютюну і т. п. привілеями — оповідають американські неґри, що вернулись з комуністичного полону.

Доллес докоряє японцям за занедбання в обороні

Токіо. — Державний секретар, Дж. Ф. Доллес, вертаючись із Кореї до З'єдинених Держав, перебув один день у Токіо, де мав розмови з японськими державними діячами. Доллес робив гострі докори японському прем'єрові Йошіді за те, що Японія замало дбає про власну оборону. — Доллес звернув йому увагу, що Японія видає на державну оборону всього два і пів відсотка своїх прибутків, коли напр., Італія, країна багато менше загрожена, видає 7 відсотків. Коли ж Йошіда заявив, що Японія тепер не всилі поставити більше як 4 дивізії війська, то Доллес відповів, що Південна Корея, з населенням менше як одна четвертина населення Японії, поставила 17 дивізій і намагається в найближчому часі поставити ще три дивізії. Водночас Дж. Фостер Доллес виявив невдоволення з фінансової політики Японії.

Монетарний Фонд допомагає Туреччині

Вашингтон. — Міжнародний Монетарний Фонд повідомив, що він змінив дотеперішню свою політику і дає Туреччині допомогу, щоб оздоровити її фінанси. Туреччина дістане $10,000,000, $2,000,000 англійськими фунтами та $8,000,000 німецькими марками, отже разом $20,000,000. Ці гроші дозволять Туреччині робити закупи в ЗДА, Англії і Німеччині, і в такий спосіб скріпити її фінанси, а також посередньо допомогти Англії і Німеччині, бо Туреччина не мала потрібної валюти для закупів у цих країнах. Міжнародний Монетарний Фонд перевів цю допомогу в той спосіб, що за $20,000,000 купив турецької валюти, а Туреччині дав долари, фунти стерлінґів і німецькі марки.

Новий комфортабельний винищувач

Норфолк, Ва. — Воєнна фльота ЗДА має новий, саме тепер спущений на воду, винищувач „Мередіт", що виявляє дбайливість керівництва фльоти про вигоди своїх моряків. Цей бойовий корабель має вигоди звичайних пасажирських кораблів, а його залога, що складається з 286 осіб, може користатись комфортом модерних винаходів у ділянці мореплавства і забувати, що перебуває на воєнному кораблі. Окрім того, „Мередіт" має всі удогіднення військової техніки, що дозволяє краще обслуговувати її зброю, а тим самим обмежити число залоги, якої на „Мередіт" значно менше, як на інших винищувачах того самого типу. Протилетунські гармати, звичайні гармати й інша зброя винищувача значно менші розміром, завтоматизовані і цільніші.

МАЛЄНКОВ ПОТВЕРДЖУЄ НУЖДУ СОВЄТСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

КРЕМЛЬ ЩОЙНО ТЕПЕР ОБІЦЯЄ „МАСЛО ЗАМІСТЬ ГАРМАТ", ЗАХІД ОЦІНЮЄ СКЕПТИЧНО ТВЕРДЖЕННЯ МАЛЄНКОВА ПРО ВОДНЕВУ БОМБУ В СОВЄТАХ.

Москва. — Совєтські володарі, після безперервних тверджень про „заможне й щасливе життя" в Совєтському Союзі впродовж більше як трьох десятків років комуністичного режиму, щойно тепер заявляють одверто, що совєтське населення не має що їсти, в що одягнутись ані де мешкати. Малєнков пообіцяв, що совєтський уряд вже рішив закінчити таке положення і виробляти більше товарів широкого вжитку, дозволити селянам продукувати більше харчових продуктів для них самих та для міста і взагалі дати населенню „масло замість гармат". Малєнков висловив ці твердження й обіцянки в своїй двогодинній промові на сесії Верховної Ради СССР, в якій також повідомив, що З'єдинені Держави Америки вже не мають монополю на водневу бомбу. Це твердження Малєнкова є впродовж трьох днів головним предметом уваги західнього світу, при чому в коментарях висловлюється багато сумнівів щодо його правдивости. Західні спеціялісти признають, що Москва може знати таємницю виробу водневої бомби, бо цю таємницю передав їй англійський атомовий шпигун Фукс, але досі немає жадних потверджень, щоб Москва цю бомбу випродукувала.

Твердження Малєнкова вважається за звичайну совєтську пропаґандивну брехню, але його не легковажиться. Коментуючи промову Малєнкова, західні спостерігачі вважають, що новий совєтський диктатор в дечому потрапив перебрехати навіть свого попередника Сталіна, зокрема в справах закордонної політики. Малєнков, порівнюючи „мирні цілі" Совєтського Союзу з „імперіялістичними замірами" З'єдинених Держав, твердив, що це проявляється навіть в тому, що в Совєтському Союзі всі чужинці можуть „вільно подорожувати по цілій країні, тоді як в Америці свободу їх рухів обмежується до 12 кілометрів навколо місця їхнього побуту" Малєнков підкреслив також бажання „добросусідських відносин" з Японією і знову заявив, що Америці не пощастить на довшу мету „іґнорувати" комуністичний Китай. „Ню Йорк Таймс", коментуючи виступ Малєнкова, м. і. видвигає такі цікаві твердження: „Малєнков не пообіцяв будь-якої основної політичної чи господарської зміни в совєтській диктатурі. Крім того, неросійська половина населення Совєтського Союзу з увагою відмітить, що Малєнков не пообіцяв піти назустріч їхнім домаганням відносно послаблення русифікації. Найліпше, що Малєнков пообіцяв, це те, що диктатура буде більш доброзичлива в майбутньому. Але така обіцянка навряд чи задовольнить аспірації совєтського народу, росіян і неросіян, до справжньої волі й добробуту".

Комуністи фабрикують „каяття" обдарованих харчами

Берлін. — Комуністична влада у східній Німеччині, — після деякої полегші в комунікації між східньою і західньою частинами країни, знову завела обмеження у видачі квитків до Берліну. Водночас, посилено моральний натиск на східніх берлінців та інших мешканців підсовєтської Німеччини, погрози та реальні репресії. Щораз більше прізвищ тих, що одержали у західньому Берліні харчі, оголошується в радіо, пресі та на таблицях по фабриках. Характеристичним доказом комуністичної кампанії проти американсько-німецької допоміжної акції голодуючим в підсовєтській Німеччині — є лист, оприлюднений в підсовєтській газеті „Меркіше Фолькcштимме". Автор того листа, буцімто службовик професійної організації з-під знаку Християнсько - Демократичної Унії, якийсь Фрідріх Шнайдерайт, заявляє: — „Я прилюдно оскаржую мою дружину Елю, що вона без мого відома дістала в західньому Берліні харчову пачку і віддаю цю пачку до поліції". У східньо-німецьких фабриках почали звільняти з праці тих, що дістали пачки. — Внаслідок цих репресій в останньому дні з'явились за харчами тільки 7 до 10 тисяч східніх німців плюс яких 20 тисяч берлінців.

Піччіоні погодився створити уряд Італії

Рим. — Після упадку уряду де Ґаспері, призначений президентом Італії Інавді новий кандидат на прем'єра, Аттільо Піччіоні, остаточно прийняв цю місію. Його розмови з різними італійськими політиками тяглися повний тиждень, від 29-го серпня ц.р. У висліді цих розмов Піччіоні складатиме уряд з членів трьох партій дотеперішньої центрової коаліції, а саме — християнських демократів, республіканців і лібералів. Четверта партія з тієї коаліції, праві соціялісти, зажадали спершу, щоб до нового уряду входили також ліві соціялісти, які йдуть разом із комуністами. Коли ж ліві соціялісти поставили за передумову своєї участи в кабінеті такі вимоги, що на них рішуче не погодились християнські демократи, по Піччіоні заявив, що він, не маючи підтримки у правих соціялістів, звернеться по допомогу до монархістів. Ця погроза вплинула на правих соціялістів, які побоювались такого звороту направо, і вони обіцяли голосувати за довір'ям новому урядові, хоч самі відмовились від активної участи в уряді. Таким чином Піччіоні рахує, що матиме більшість 303 голосів на всіх 590 послів італійського парляменту У сенаті ця більшість буде ще менша, проте достатня, щоб запевнити довір'я урядові. У новому уряді де Ґаспері буде знову міністром закордонних справ, щоб запевнити тяглість італійської закордонної політики.

В АМЕРИЦІ

● Рабін д-р Вільям Розенблюм із Ню Йорку заявив у своїй проповіді, що за ізраїльських громадян треба вважати тільки жидівських та арабських і християнських мешканців держави Ізраїля, а не всіх жидів по всьому світі, як заявив д-р Нагум Гольдман на Світовій Жидівській Конференції у Швайцарії.

● Бувший секретар скарбу ЗДА, Джан В. Снайдер заперечив свою вину у випадку адвоката Велберна Мейока, який за 65,000 долярів виєднав був зниження податків одній нюйоркській фірмі в 1948 році. — Снайдер твердить, що він інтервеніював тільки для швидкого полагодження цієї податкової справи, бо подібних справ було тоді 30,000.

● У Ню Йорку перебуває 120 кадетів-чужинців, що репрезентують 16 країн, — вони відбувають подорож по ЗДА.

● Генеральний прокуратор Бравнелл тепер фактично стоїть на чолі уряду ЗДА, оскільки президент, віцепрезидент і дехто з секретарів перебувають на відпустці, або в службових закордонних подорожах.

● Харчі до Кореї в кількості 16,000 тонн відпливають сьогодні з ЗДА до Кореї. Харчі навантажені на три транспорти, які вирушають з порту у Сан Франціско.

● А. В. Доллес, директор Центральної Розвідчої Аґенції відлетів на вакації до Цюріху в Швайцарії. Він плянує відбути з своєю дружиною кілька гірських мандрівок і повернутися назад на початку вересня.

● О 11 годині перед полуднем 11 серпня 1953 р. Нюйоркська Цивільна Оборона випробовує своїх 578 сирен, бо перемир'я в Кореї зовсім не свідчить про те, що зближається до дійсного тривкого світового миру.

НА ЕКРАНІ ПОДІЙ

● Найголовнішою подією з кінцем минулого тижня було повідомлення з Москви про заяву Малєнкова на сесії Верховної Ради СССР про те, що З'єдинені Держави вже не мають монополю на водневу бомбу. Малєнков не сказав, ані немає жадних інших доказів, що таку бомбу мають Совєти, а в американських коментарях до заяви Малєнкова стверджується, що Москва може знати теоретичну таємницю водневої бомби, бо цю таємницю передав їй відомий шпигун Клявс Фукс, засуджений в Англії на 14 років ув'язнення, але Совєти, знаючи математичну розв'язку тієї бомби, навряд чи могли її досі практично використати.

Малєнков говорив про цілу низку втутрішніх і закордонних проблем совєтської політики. Американська преса та пресові аґенції займаються головно твердженням Малєнкова про закордонну політику. Ці твердження Малєнкова чи не найкраще характеризує така його фраза: „Совєтський Союз не має жадних територіяльних претенсій до будь-якої країни, включно з сусідніми державами. Незмінним принципом нашої закордонної політики є респектування національної волі й суверенности всіх країн, великих і малих". Не тільки американські але й всі інші закордонні коментатори кплять собі з тієї пустої фрази нового диктатора в Кремлі, багато разів запереченої практичною совєтською політикою та всіми величезними дотеперішніми совєтськими завоюваннями.

Державний секретар Джан Фостер Доллес, приїхавши минулої суботи до Токіо, столиці Японії, повідомив, що З'єдинені Держави рішили зробити Японії „подарунок доброї волі" і повернути їй десять малих островів на Пацифіку, які належали З'єдиненим Державам на підставі мирового договору з Японією. Японці прийняли з ентузіязмом самого державного секретаря Доллеса, як і його повідомлення. Доллеса найменовано першим почесним громадянином міста Токіо і вручено йому відповідні відзнаки.

У західньо-німецькому місті Баден - Бадені закінчилася конференція міністрів закордонних справ шістьох західньо-европейських країн, які створили т. зв. европейську господарську спільноту, погодившись на створеня спільного ринку й спільного управління для їхньої вугільної й сталевої промисловости. У висліді тих нарад міністри погодились щодо „конечности створити теж політичну европейську спільноту."

В понеділок перед полуднем, 10-го серпня, у вестибюлі департаменту торгівлі, де приміщений автоматичний калькулятор перепису населення З'єдинених Держав, — мало засвітитись світло на годиннику й удар дзвону мав сповістити, що населення З'єдинених Держав досягнуло точно 160,000,000 душ. — Згаданий калькулятор автоматично реєструє „нетто" руху в населенні З'єдинених Держав: народження нового „сітізена" кожних вісім секунд; смерть одного громадянина — кожної 21 секунди; приїзд одного імігранта — кожної другої хвилини і виїзд одної особи з країни — кожних 18 хвилин. Калькуляційну машину доводиться досить часто зміняти, залежно від того, як пересічно виглядає рух населення в кожному місяці. Від 1947 року населення З'єдинених Держав збільшується на 2,500,000 осіб річно. Очікуваному в понеділок 160 мільйоновому мешканцеві країни приготовляли у Вашингтоні відповідну параду, хоч його самого, якщо це буде новонароджена дитина, на тій параді не буде.

В СВІТІ

● Американський літак C119 з 24-ма особами впав у Середземне море недалеко міста Триполіс на північному березі Африки. Рятункові човни виловили з моря 5 оцілілих. Літак віз американську військову бейз-болову дружину. Він летів з північної Італії до Триполісу.

● 5 єзуїтських місіонарів прибуло з комуністичного Китаю до Гонґ Конґу. Їх викинули комуністи, після того, як деякі з них були поставлені перед суд. Два з них — французи, один бельгієць, один чех і один еспанець.

● У Франції закінчився страйк у державних підприємствах, головно на залізниці, в постачанні ґазу й електричного світла. Уряд загрозив звільнити всіх поштовиків, які вернуться до праці.

● Коло 1000 молодіжних делеґатів із 12-ти західньо-европейських країн зібралося на вузенькій смужці „нічийого краю" поміж прикордонними бар'єрами між Італією та Австрією, і домагалися у своїй резолюції переведення всенародного плебісциту в усій Західній Европі найдалі до 31 грудня 1954 року у справі европейської єдности.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРЕЗИДЕНТ ДОДЕРЖУЄ СЛОВА

Перебіг і вислід тількищо закінченої першої частини сесії 83-го Конґресу, як і низка практичних заходів уряду доказують, що президент Айзенгавер та його адміністрація додержуть слова і поступово здійснюють ті зобов'язання, які перебрали були перед народом у своїй передвиборчій кампанії, і ті пляни, які президент накреслив у своїй першій промові про стан Унії в січні цього року. Короткий перегляд фактів ,які потверджують додержання слова президентом Айзенгавером ,поданий в останньому посланні президента до народу.

Що з своїх обіцянок та зі своєї програми здійснив досі уряд президента Айзенгавера? З важливіших справ у цьому відношенні можна б згадати такії: Частинно вже переведено реорганізацію адміністрації, що дозволить на більшу її справність ,при рівночасному зменшенні видатків; Поступово здійснюється плян зменшення видатків та зв'язане з цим обниження податків; Внесений вже в Конґресі законопроєкт для поширення суспільного забезпечення, як теж законопроєкт для перевірки робітничого закону Тефта-Гартлі; Скасування дальших постанов про господарську контролю, як залишків конечних заходів під час другої світової війни; Низка заходів для створення кращого балянсу між індустрією та фармерським господарством; Ухвалено новий переселенчий закон та запропоновано перевірку іміґраційної політики.

Це тільки деякі важливіші справи з внутрішньої політики. Не менш яскраві докази додержання слова президентом та його урядом можна навести й з закордонних справ. Насамперед — сконсолідовано обопартійність в закордонній політиці; Досягнено перемир'я в Кореї, в якому президент Айзенгавер добачує подвійну перемогу альянтської справи: Практичний успіх колективної безпеки в припиненні аґресії та нагода доказати, що вільний світ однаково мужній в мирній творчості, як і в боротьбі під час війни; Пороблено дальші заходи для допомоги в оборонній підготові союзним країнам та для дальшої консолідації колективної забезпеки, як теж започатковано вже практично в деяких випадках заповіджену визвольну концепцію в американській закордонній політиці.

Президент Айзенгавер в своєму посланні з 6-го серпня сам стверджує, що було б годі вимагати від уряду, щоб він впродовж пів року своєї влади виконав всю свою програму. Вже раніше президент Айзенгавер вияснив на пресовій конференції, що зміни в уряді можна переводити тільки поступово, і порівняв це з закрутом залізничих рейок, які, щоб потяг не перевернувся, мусять закручуватись відповідним колом.

З цього, цілком певно, здає собі справу й американський загал. Ніхто бо не сподівався від президента Айзенгавера та його уряду якоїсь революції, бо вона Америці не потрібна. Також немає в Америці людей, які могли б заперечити, що уряд та адміністрація президента Трумана і його демократичних попередників не мали поважних успіхів, як у внутрішній ,так і в закордонній політиці. Все ж таки вже сьогодні можна вважати, що не без користи для країни є й зміни в уряді, як їх уможливлює демократична система.

Факти й докази на те, що президент Айзенгавер та його республіканська адміністрація взялися цілком серйозно до здійснення своєї прграми і своїх обіцянок, які допомогли їм перебрати керму державного корабля ,дають деякі надії й поневоленим народам. Бо і в цьому відношенні президент Айзенгавер перебрав деякі зобов'язання та накреслив деякі пляни .У своїй промові про стан Унії президент заповів, що Америка не забуде про ті народи, які борються за волю проти комуно - імперіялістичної російської тиранії, і обіцяв їм „всю можливу моральну, політичну й матеріяльну допомогу". Внесена конґресменом Смитом резолюція в справі наладнання безпосередніх дипломатичних взаємин з підсовєтськими республіками Україною й Білоруссю покривається з тими обіцянками, як покривається з ними й пропозиція конґресмена Керстена на прослідження обставин, в яких Балтійські країни попали у совєтську неволю.

Свого часу, ще перед виборами, редактор „Свободи" д-р Л. Мишуга, на зустрічі з тоді ще кандидатом на президента ген. Айзенгавером, пригадав йому, щоб після вибору він „не забув про бідну Україну". Ген. Айзенгавер тоді з запалом відповів, що „цілком певно не забуде". Його поступовання переконує, що він і тієї обіцянки дотримає.

Совєтський військовий бюджет

Виявом чергового обдурювання наївного Заходу є офіційне повідомлення з Москви про проєкт військового бюджету СССР на наступний рік. Як відомо, совєтський уряд предложив Верховному Совєту проєкт видатків на збройні сили, що передбачує 110,200,000,000 рублів, себто на 3,600,000,000 менше, як минулого року.

Якщо порівняти з загальними, передбаченими на наступний рік, видатками, то оборонні потреби СССР займають лише п'яту частину усіх його потреб. Позиція, безперечно, не висока й корисно визначається при порівнянні з оборонними видатками інших країн.

Отож , є нова причина для всіх попутників Кремлю писати про мирні задуми Москви та домагатися розброєння всіх країн.

Комуністичні попутники, звичайно, замовчуватимуть дійсне положення справи. Себто, що в ЗДА і в інших країнах військовий бюджет охоплює видатки, призначені на всі військові потреби, не тільки безпосередні, але й посередні. І що бюджет СССР згадує під рубрикою військових видатків лише незначну частину видатків, які йдуть на озброєння країни.

Совєтська Росія, як наскрізь змілітаризована держава, усе своє господарство пристосувала для потреб зброєння, і інші ділянки життя країни виконують звичайно допоміжну, для цього головного завдання, ролю.

Тим то порівнювати офіційний бюджет країн Заходу і СССР ніяк не приходиться. Передусім не може бути порівняння, хоч би в дуже поважній позиції видатків на озброєння — платні робітників, що працюють для збройних сил. Якщо б СССР оплачувала свого робітника так, як оплачується він в ЗДА, то видатків офіційного бюджету збройних сил ледве б вистачило на покриття робітничих платень. Але СССР розв'язав цю справу просто. На оборонних спорудах робітники працюють безплатно. Вони не мають ні суботи, ні неділі вільних, не мають восьмигодинного робочого дня. Утримання такого робітника зведене до найнижчого рівня, що в інших країнах, після кількох днів праці в таких обставинах, викликало б загальний страйк. Але цього не може бути в СССР, де тисячі робітників вмирають денно на непосильній праці, виснажені голодом, брудом, знущаннями.

Такою системою праці побудовані величезні оборонні споруди країни, як протитанкові рови і бункри, що охоплюють всі суходільні кордони країни і безліч оборонних ліній внутрі країни. Таким способом безперебійно працюють тисячі засекречених військових заводів у невідомих нетрях півночі й сходу СССР.

На оборону працюють також тисячі фабрик, що належать до інших міністерств, і видатки яких не враховані в оборонний бюджет.

Водні і суходільні шляхи, що мають стратегічне значення, виконують інші міністерства і видатки на них військовим бюджетом не враховані. Утримання залізниць і каналів, воєнного значення, як рівнож копалень потрібних для війська, — також не вважається видатком на оборону. Видатки на сталеварні, що виливають сотні тисяч панцерних веж для найрізніших „дотів", танків і кораблів — звичайно, теж не вважаються видатками на оборону. Це все — мирне будівництво „найсумирнішої в світі країни".

Видобуття і транспортування урану, праця атомових фабрик — це праця не на війну, й відноситься на рахунок інших міністерств.

У військовому бюджеві залишаються безпосередні видатки на збройні сили, що становлять лише маленьку частину дійсних. Зате вони, розголошені по світі, створюють враження миролюбности Росії, яка офіційно видає на військові потреби менше, ніж інші країни.

Справа над якою варта застановитись

Українські студенти у ЗДА творять поважну громаду. Коло семи соток українців студіює в американських університетах. Напевно ще більше є таких, які з різних причин студіювати не можуть.

Наша молодь здобуває знання і це знання допоможе їй зайняти краще становище в американському суспільстві. Але наша молодь — це українська молодь ,і тому вона не може бути байдужою до справ народу, з якого вийшла. Тут передусім — коли мова про студентів — йдеться про українську культуру й українську мову. Здається, наша молодь не приділює належної уваги цим справам і тому варто про них нагадати. Бо кому ж, як не студентській молоді, потрібно було б цікавитись рідною культурою та й перейняти відповідальність за її дальший розвій від своїх батьків і старших братів, які винесли її з рідної країни, рятуючи перед знищенням окупантом.

Коли ,одначе, обсервувати наших студентів у цій вільній країні ,то завважується, що вони з великою пильністю здобувають знання, яке в майбутньому дасть їм добрі позиції, але не виказує достатнього зацікавлення справами, які повинні бути їм рідні й дорогі. Рідко можна бачити студентську молодь на мистецьких імпрезах чи літературних вечорах. Замало цікавиться вона мистецькими та культурними журналами, які з таким трудом приходиться видавати.

Наше громадянство зрозуміло потребу зацікавлення молоді справами рідної культури. Курси українознавства, чи навіть доповнюючі школи з ділянки українознавства постали в усіх майже місцевостях скупчення українців. Це — для дітвори й юнацтва. Але немає таких курсів, ані викладачів для студентської молоді, хоч відчувається в тому велика потреба. Для характеристики цього питання наведу уривок із заклику новоствореного Союзу Українських Студентів у ЗДА:

„Ми глибоко переконані, що українське громадянство і його центральні установи одобрять намагання українських студентів здобувати та поширювати знання в американських університетах ,щоб в будучому ,як повновартісні члени суспільства, прилучитися до розбудови українського церковного ,наукового та громадського життя тут в Америці, включитися в боротьбу на академічному секторі за перемогу української правди та визволення українського народу".

Віримо в щирість цих намірів українського студентства. Але самих намірів замало, — треба ще вміти їх здійснити.

Було колись ,що на рідних землях наша молодь масово відвідувала культурні й мистецькі імпрези. Відомі успіхи викладів для академічної молоді Товариства ім. Петра Могили у Львові. Ще більша потреба такого вишколу української молоді в українській культурі й мові поза Україною. Правда, існують заочні курси Вільного Університету, але скільки молодих людей із них користає? А повинні користати всі, бо це — обов'язок українського студента вивчати свою рідну культуру, свою рідну мову.

Т.

Для кого робимо маніфестації?

Цікава світлина: величний похід вулицею одного американського міста, по десять осіб у кожній лаві, густі транспаренти, великі портрети й карикатури, спереду — велика таблиця з поясненням, хто ці маніфестанти й яка причина маніфестації. Поховові на світлині не видно кінця. Словом — честь - честю, аж душа радіє ,що українці в Америці ведуть таку знамениту пропаґанду свого національного імени і з таким успіхом освідомлюють американський загал про совєтську дійсність. Алеж, приглянувшись ближче, бачите одну скреґітливу аномалію: вулиця повна маніфестантів, а тротуари порожні ,не видно глядачів.

Подібних світлин багато, ба, можна сказати — це їх характеристична риска: маса українців і мінімально американців. На уста тиснеться ціла низка турботливих запитів: для кого ми робимо публічні маніфестації у репрезентаційних міських залях і особливо на публічних майданах та вулицях? Для себе, українців, чи для американців? Коли маніфестація має на увазі не тільки піднести український дух, але й пропаґувати його на широкій американській вулиці, чи може навіть — у відворотному порядку — передусім показатися перед американцями і при цій нагоді поглибити власну свідомість, — то чому нема тієї американської публіки? Чи це вина американців, чи самих таки українців? Пощо взагалі витрачати таку масу енерґії і грошей, забирати людям час, збавляти собі здоров'я, вилазити зі шкури, — щоб не було ніякого практичного успіху, бо ж порожні американські тротуари мусять відбитися неґативно й на власних настроях і, замість піднесення духа, спричинити його занепад?

Ясно, що в даному випадку вина виключно, чи майже виключно по стороні українській. Американська вулиця така сама добра (і зла) ,як кожна інша в цілому світі. Вона не з'являється сама, а її треба притягати. І вона дає притягти себе і виявляє зацікавлення для кожної атракції і кожного видовища, без уваги на його характер, яке може бути приємне для ока й вуха, розважити та ще й повчити. У кожному місті й містечку, на кожному кроці, кожного дня наявні докази того, що американський широкий загал — цікавий і ласий на всяку „сенсацію" і вдячний за неї тим, що її постачають. Цю вдячність видно у щоденній пресі: безліч світлин і широкі описи, здебільша чисто репортерського характеру, позбавлені всякої злоби. Не можна в ніякому разі думати, що порожні вулиці під час українських маніфестацій — це свідоме антиукраїнське наставлення мешканців даного міста, чи взагалі американського громадянства. Нічого подібного! Сьогодні американське громадянство в масі вороже Совєтам і комуністам, а цих останніх є по американських містах, особливо поза нюйорським „давнтавном" і Гарлемом, розмірно дуже мало, і на становище загалу вони не мають сили впливати. Широка американська вулиця є теж, при всьому своєму американському патріотизмі, цікава до самобутніх національних груп ,без уваги на те, чи побачить національну ношу, музичні „бенди" й маніфестаційні гасла, голляндців, поляків ,ірляндців ,чехів, чи — українців. Що більше: чим менше відома американцям якась справа ,тим цікавіше вони їй приглядаються і палкіше про неї потім дискутують. Американська вулиця є вдячним тереном для таких маніфестацій, як їх уладжують українці, а коли вона не реаґує на ці маніфестації, коли на них не дивиться, коли її взагалі під час таких маніфестацій немає, то це вина не її, а маніфестантів.

Коротко: організатори наших маніфестацій мають добру ідею, вміють маніфестаційний похід знаменито підготовити, зорганізувати і перевести ,але не вміють його розреклямувати. Виявляється, що у більшості випадків із світлинами, що на них пишались маніфестанти без глядачів, організаційні комітети не дбали зовсім про рекляму у місцевих американських часописах, не нав'язали з ними зв'язку для статтей, не платити за оголошення, не подали світлин до тих оголошень, не видрукували раніше летючок, не розсипали їх масово на адреси (узяті хоча б із телефонічної книжки) та не роздавали їх під великими фабриками ,коли приходили на працю робітники або виходили з неї, під церквами і при вході до великих ресторанів, не мали розносциків плякатів і т. п. Очевидно — це вимагає не менше труду, енерґії і грошей ,як самий маніфестаційний похід ,може навіть більше, проте така реклама мусить бути не причіпкою до походу, а його передумовою. Тріба перевірити, як мешканці міста реаґують на саму рекляму і вже тоді готуватися до походу. Якраз найбільше часу й грошей треба витратити на притягнення глядачів на вулицю ,навіть коштом вигляду самого походу ,бо похід є не самоціллю, а засобом для осягнення цілі, що нею є — американський глядач. І тому теж треба дбайливіше вибирати день і час для маніфестації, щоб було вигідно не українським маніфестантам, а американським громадянам, чоловікам, жінкам і дітям. І в улаштуванні самої маніфестації менше класти ваги на мистецьку вартість транспарентів, чи дорогу ціну ноші якоїсь групи в поході, а на реклямово - притягаючий елемент, на звукові ефекти, оркестру чи інструменти, оклики, похідний хор і т. д. Бо чого варті транспаренти і карикатури, коли їх ніхто не буде бачити й читати і вони вернуться з американської вулиці до української домівки, не принісши українській справі ніякої користи!?

Микола Очерет

Людяність — велика сила

В час Берлінського зриву німецькі робітники кричали: „Іване, забірайся геть!". Саме цим берлінські робітники показали, що їх головний ворог ,це „Іван", який символізує загарбницьку Москву.

Комуністичного уряду під час Берлінського зриву не стало, німецький комуністичний уряд зник і на його місце прийшов „Іван". Німецькі робітники кричали: „Іване, давай нам хліба ,ми голодні!" „Пролетарська" Москва відповіла на цю вимогу кулями, і тим остаточно розвіяла найменші ілюзії, що їх десятиріччями вбивала в голови західніх робітників московська пропаґанда.

Зрив чеських робітників був „Іваном" нещадно здушений, але в Берліні ,де Схід і Захід мають спільні кордони, „Іван" злякався. Був випущений комунікат, в якому пообіцяно виправити зроблені помилки: повернути „куркулям" забрану у них власність, знести наказ про зниження заробітньої платні і збільшення норм виробітку, будувати житла для робітників, замість „індустріялізації", дбати про добробут населення, „не вимикати електроструму у населення у третьому кварталі" і т. інше.

54 лейбористські посли британського парляменту вислали через російського посла в Лондоні протест за придушення російськими військами робітничих демонстрацій в Східній Німеччині. В протесті сказано, що „право робітників організуватись, страйкувати і демонструвати проти утисків їх прав є невід'ємною засадою робітничого руху".

Отож „буржуазний" Захід захищає права робітників перед робітниче - селянською владою „пролетарської" Москви, — чи може бути більший сарказм історії?! Виступила також капіталістична Америка ,надсилаючи протест з приводу розстрілу робітничих демонстрацій і, пропонуючи прислати безкоштовно продукти для голодуючих робітників Східньої Німеччини. Не визнаючи маріонеткового східньо - німецького комуністичного уряду, президент Айзенгавер минає його і з своєю пропозицією звертається безпосередньо до Кремлю.

Конгрес капіталістичної Америки схвалив пропозицію президента і тим увів у дію наймогутнішу силу — людяність. Що варті кулі, танки, атомові бомби перед цією наймогутнішою силою людства!

Але головніше є те, що ця наймогутніша сила діє там, де людяність є найтяжчим злочином („Москва сльозам не вєріт!"). Ми на власні очі бачили ,як ця наймогутніша сила змусила американський танк на мості через Мульду перегородити шлях енкаведистам, які гнались за гуртом утікачів. Ми бачили, як на площі перед вокзалом у Галле два енкаведисти з потягу, що віз репатрійованих „на родіну" підійшли до жінки і щось спитали її російською мовою. Та відповіла й енкаведисти кинулись на неї і почали тягти до вагону. Тоді підійшли два американських поліцаї-неґри і не кажучи ні слова повалили енкаведистів на землю, а жінку посадили на свого „джіпа" і відвезли на волю. Людяність казала американській охороні зупинити потяг з репатріянтами, що йшов з Лінцу до Праги, серед перегону між двома станціями, розчинити двері всіх вагонів аби дати змогу всім, хто хоче знову вернутись на волю. Людяність змусила американців створити повітряний міст до Берліну, людяність казала дати хліб голодуючому населенню Пакістану тощо.

Совєтська Росія, не зважаючи на голод, відкинула допомогу Америки, назвавши її „американським пропаґандивним підступом". Совєтська Росія йде уторенним шляхом і діє так, як діяла на Україні в часи штучного голоду, коли повертала назад харчові пакунки ,які йшли на Україну з Канади та ЗДА, пояснюючи, що ніякого голоду ніде нема, а є „щасливе, радісне й заможне життя" ,яке зараз тече у Москві.

Та тоді Захід не знав Совєтів і вірив їм на слово, а тепер зовсім інакше. В передмісті Західнього Берліну Крейцберг зорганізована по виключно низьким цінам продаж харчових продуктів. Тисячі голодних східнього Берліну одержали поштою повідомлення ,що для них заготовлено харчові пакунки, які вони можуть одержати, коли з'являться персонально. І ось напівголодні маси східньоберлінського населення „штурмують" харчові крамниці, купуючи продукти і одержуючи пакунки.

Москва розуміє, як розуміють це дуже добре і німці, що крок президента Айзенгавера це гергова сильна поразка Москви ,результати якої сьогодні ще рано оцінювати.

Ми ж знаємо ,що наймогутніша сила людства — людяність вже почала діяти і вже недалекий той час, коли вимога берлінських робітників: „Іване, забірайся геть!" перетвориться в реальну дійсність.

Г. Сова

СОВЄТСЬКІ КОНЦТАБОРИ

(4)

Організація концтаборів

Совєтський уряд будує великий державний апарат, якому й доручає керівництво та експлоатацію цих величезних робітничих кадрів.

В Москві, при НКВД СССР народжується установа під назвою — „Гулаг" („Главное управление лагерей"). В компетенцію того „Гулаг-а" і входило загальне керівництво в'язницями та концтаборами.

З дня одержання вироку, засуджений переходив цілком в розпорядження цієї установи і органи суду втрачали право опіки над дальшою долею в'язнів, хоча при обласному суді формально знаходився спецпрокурор, на обов'язку якого лежало „пікулування" за в'язнями по тюрмах. При кожному великому концтаборі також був прокурор ,але ця юридична особа цілком була „на послугах" того ж „Гулаг".

Мережа місцевих концтаборів, це працюючі колонії при в'язницях. Вони мали декілька сот гектарів землі і профіль господарювання вівся по сільському господарству. Тут режим на багато легший і побутові умови кращі. В'язень працював без охорони, має можливості зустрічі з родиною.

Концтабори промислового значення ,на території яких обов'язково перебували політв'язні, цілком мали відмінні загально - побутові умовини. Влаштування їх було в залежності від територіяльних особливостей.

Від озера Байкал до міста Владивосток існував концтабір „Вамлаг" („Байкальський магістральний лагер"), заснований ще до 1930 р. Він будівництво другої залізничої (паралельної) колії — Хабаровськ — Владивосток. Організація „Бамлагу" в 1938 р.. налічувала до 800 тис. в'язнів. Згадую окремі філії цього табору, що були мені відомі:

„Комітетський" (штрафний), в 2-ох кілом. від м. Хабаровськ, вміщував 8-10 тис. чол.

„Красная річка" — 5-6 тис. чол.

„Хорський", від Хабаровська 70-80 кіл. (пересильний) 8-10 тис. чол.

„Гродсково" — 2-3 тис. чол.

„Артем — Грес" — 25 тис. чол.

„Романівка" — 7-8 тис. чол.

„Петрівка" — 8-10 тис. чол. в 5 кіл. від Японського озера.

„Майха" — 4-5 тис.. чол. (лісорозробки).

„Целуха річка" 8-10 тис. чол. (виробництво шляхових споруд).

На терені згаданих промислових одиниць знаходився „Дальвостлаг" (Дальне - восточний лагер). Це назва адміністративності одиниці. Вглиб від Хабаровська на 100-120 кіл., на річці Іман також знаходився концтабір системи „Дальвостлагу". Центральна установа „Гулаг" мав свої відділи при кожному великому таборі а де менші — своїх уповноважених.

З 1932 р. починається в широких розмірах засвоєння цілком ще необізнаного краю під назвою „Колима", край, до першої світової війни на мапі зазначений був як пустинна тайга. Великі поклади золота привабили Кремль до експлоатації природних багатств цього краю. У 1932 р. в бухті Ногаево на Охотському морю висадився морським шляхом тисячний десант в'язнів, в 1940 р.. по широких просторах Колими перебувало 2 міль. в'язнів.

В м. Магадан, в 3-ох кіл. від бухти Ногаево знаходилась головна установа концтаборів по видобутку золота під назвою — „НКВД Дальстроя" („НКВД дальнего строительства"). Табір очолював комендант або його заступник.. При таборі знаходиться „УРО" (уготнораспределительний отдел") — обліково - розподільний відділ. На його обов'язку полягали виробничі функції табору. Виробничий принцип — прибраний по 25-30 чол. в бригаді. На чолі бригади — особа з в'язнів. На 4-5 подібних бригад призначався доглядач, який повинен добре знати техніку виробництва. Господарчу частину очолював староста табору. Пляновий, фінансовий та бухгалтерський відділи підлягали „УРО". На золотих пріїсках великі штати складали фахівці-макшейдери ,що при допомозі технічних приладів, вимірювали кубатуру переробленого ґрунту. При комендантурі містилась воєнна охорона, яка підпорядковувалась комендантові. Відчувалась повна централізація адміністративного апарату.

Побут та використовування в'язнів

За час існування сов. влади часті були періоди ,коли офіційно та влада застосовувала червоний терор до своїх політичних противників. Тоді терор не обмежувався тим, що по в'язницях чи то концтаборах розстрілювались у якийсь час тисячі людей, а він продовжувався на довгий час. Але це все відносилось лише до політв'язнів. Проте, фізична праця там не вимагалась і через те організм в'язня не виснажувався в такій мірі, як в таборах.

Етап з тюрем до далеких Іхти-Печора, Мурманських і інших віддалених від залізниці на тисячі кілометрів, був моторошний. Пересування йде пішком по диких просторах тайги. Етапи продовжуються місяцями і в зимову пору. Не легші етапи й тих, які відправляються на далеко - східні табори ,як Колима, Сахалін, Камчатка. З Москви до Владивостоку 9,680 кілом. залізничого шляху. Коли відправка ешелоном проходить зимою ,цей великий переїзд затягується місяцями. Вагони подаються виключно товарові, зовсім не пристосовані до сибірських морозів. (Ленін в своїх споминах так висловився за цей етап: „не так страшна тюрма, як етап . . .", пристосованому вагоні лмбм але його возили в спеціяльно пристосованому вагоні). На вагон призначається 40 осіб. Літом від спраги великі страждання ,бо ешелон числить більше тисячі людей і охорона, дуже обмежує подачу води.

Коли в'язень прибував до місця призначення ,його зустрічають тисячі неприємностей. Концтабори півночі й сходу, мають тимчасовий характер, бо експлоатація корисних копалин (видобуток золота) ведеться з таким розрахунком, що за рік-два необхідне пересування табору в інше місце.

Бараки невеликі, але розміщується в них 200-300 чол. (обов'язково з двох поверховими нарами). Будуються вони з місцевого лісу. Дах покривається землею і в часи дощу чи тaяння снігу, завжди протікає. Це явище обмежує відпочинок в'язня, бо часто необхідно пів ночі затратити на рятунок від води. Матраци зовсім відсутні і сплять на голих нарах, які зроблені не з дощок, а з кругляків.

По золотих пріїсках використовується брезентові палатки на 30-50 чол. і це при морозах 50-60° Цельсія. Замість печок, ставиться залізна бочка з нафти. Опалення ведеться усю добу і тим ,які лягають близько до огрівання, не холодно, та ще тим, які примушені спати біля дверей ,що теж з брезенту. Завжди це місце займають так звані „доходяги", до яких в першу чергу відносились старші віком особи, переважно з висококваліфікованої інтеліґенції, що вже „доходить" — вмирають.

ВИННІ ЗУАДК-ові 70,000 ДОЛЯРІВ

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет спровадив на індивідуальні і так звані анонімові ашурансии кругло — за офіційною американською статистикою — 33,000 осіб. Крім усієї допомоги, що дав їм при оформлюванні в Европі, при виїзді з неї у Гроні й інших портах та при приїзді до американського порту, мав ще майже для кожного з них готівкові видатки: оплатив дорогу з американського порту до місцевости, де мешкає спонзор, і видав кількадолярову позичку. Під час іміграційної гарячки ЗУАДК не дуже наполягав на зворот тих грошей: щораз нових людей треба було рятувати і службовицький апарат централі був замалий, щоб енергійно взятися до стягання боргів. Проте, кожний із приїжджих, чи пак кожний спонзор, дістав рахунок. Здебільша спонзори скидали цей борг на приїжджих, а ці останні були тоді ще надто бідні, щоб могли вирівняти своє зобов'язання. Таким чином назбиралась величезна як на наші відносини і бюджет ЗУАДК-ту сума, заборгованости, що її ЗУАДК почав стягати із закінченням переселенчої акції за т. зв. ДП-законом. Велика частина свій борг сплатила. Залишилось коло 1,200 новоприбулих родин, які разом винні нині ЗУАДК-ові кругло 70,000 долярів.

Виконуючи доручення Контрольної Комісії та Загальних Зборів ЗУАДК-у, його екзекутивний апарат почав у першу чергу розсилати масово пригадки боржникам. У величезній більшості вони верталися назад із заміткою поштового урядовця, що адресат виїхав і нової адреси не залишив. Щоб дістати нові адреси і щоб одночасно відразу пригадати в делікатній формі боржникам про їхню загальну повинність, ЗУАДК оголосив від січня до травня у „Свободі" й інших українських часописах в ЗДА прізвища 490 родин, прохаючи їх самих, або їхніх знайомих, подати централі ЗУАДК-у у Филаделфії їхні теперішні адреси. На тих 490 прізвищ зголосилось 34, — 456-х все ще „нема". Можна сподіватися, що велика більшість тих, що їх прізвища появились в часописі, знають про це. Знають і тямлять про свій борг новоприбулі боржники ЗУАДК-у. І матеріяльно мають змогу звернути його, але цього не роблять.

Цікаво, що найменше до обов'язку звернути гроші, видані на них, почуваються ті, які найбільше скористали і з якими було найбільше мороки. Належать сюди новоприбулі з т. зв. категорії „ЗЦ", себто ті, що виїхали були з Німеччини на роботу до Бельгії і Франції, а потім з важким трудом вернулися до Німеччини, щоб скористати з додаткової квоти до ДП-акту. Ці люди прибули до Америки за окремими корабельними квитками, а не збірними американськими транспортовими кораблями. Є таких коло 50 осіб. Кожному з них ЗУАДК видав власний ашуранс і оплатив всі кошти транспорту, отже корабель та залізничий доїзд в самій Америці, разом кругло по $170 на особу. Вони клялися, що звернуть все до сотика, благали, щоб їх чимшвидше видерли з Европи. І ні один з отих п'ятдесятьох ані сотика не тільки не звернув, але ще дехто з них написав скарги і доноси на ЗУАДК до Вашінгтону, мовляв, ЗУАДК неправно вимагає з них якихсь грошей. А коли з Вашінгтону дістали потвердження, що ЗУАДК дійсно ці гроші видав і що їх треба звернути, то вони тепер просто — мовчать.

Є теж ще інша категорія невиплатних боржників: це ті, що „гніваються" на ЗУАД Комітет, виступаючи проти цього по „партійній лінії". Цікаво, як може партія встрявати туди, де йдеться не про політичний світогляд, а про людську пристойність? Голосною вже стала історія, що деякі громадсько - політичні діячі, які самі приїхали з поміччю ЗУАДК і досі не звернули йому коштів, виступають тепер проти користання ЗУАДК'ом із Народного Фонду. При чому тут політика? Можна залишити на боці й такі високі поняття, як громадський обов'язок, патріотизм і т. д., бо йдеться тут тільки про звичайну людську пристойність, яка каже: 1) звернути позичку і 2) бути вдячним тому, хто прийшов з допомогою в життєвій скруті.

Бувши в Европі й турбуючись своїм виїздом, кожний з теперішніх боржників ЗУАДК-у уважав би за найбільшу для себе образу, коли б хтось піддав сумніву те, що він може не звернути рідній допомогово-переселенчій громадській організації розмірно невеликі гроші, видані на нього у зв'язку з переселенням. Там вони орудували ще категоріями самозрозумілими в культурному світі. Тут, опинившися в умовинах зовсім відмінних від таборово-баракових, вони раптом почали керуватись якимись направду дивними категоріями, що глузують з усіх понять особистої і громадської моралі.

Тому теж не можна мати і супроти них скрупулів. Фонди ЗУАДК-у — це громадські фонди, а не приватні, якогось багатія, якого можна б зарвати". Зарівати громади не вільно і на сторожі громадських фондів стоять покликані чинники установи та все громадянство. Тому в даному випадку централя ЗУАДК-у має не тільки право, а й обов'язок вжити всіх заходів, щоб установа не потерпіла шкоди наслідком заморожения 70,000 долярів, особливо напередодні нової переселенської акції за новим законом і в обличчі голодуючих залишенців в Европі.

АРХИЄПИСКОП д-р ІВАН БУЧКО ЗА СВЯТКУВАННЯМ РОКОВИН У 1953 Р.

Апостольський візитатор українців у Західній Европі, архиєпископ Іван Бучко, видав ще під кінець весни ц. р. Пастирське Послання „При святкування світлих і сумних річниць в 1953 році". Це Послання видано тепер окремою друкованою відбиткою (12 стор. друку) і воно безумовно залишиться назавжди гарним документом патріотично-громадського підходу Владики до проблем, що цікавлять все зорганізоване українське громадянство. У цьому Пастирському Посланні заторкнена одна така основна проблема — культ національно - історичної традиції на еміграції, проявлюваний особливо публічним святкуванням роковин великих подій — радісних і сумних. Так і починається послання Владики: „Похвальний це звичай вшановувати торжественними річницями деякі незвичайні історичні події, світлі вони, чи сумні й трагічні у всіх наслідках для цілого народу, чи й для цілого людства. Торжественними річницями можна вшановувати не тільки пам'ять на світлі сторінки історії, але й пам'ять на сумні сторінки історії, записані в хвилях всенародньої скорби. Такі світлі й сумні сторінки історії нашого народу приходиться пом'янути в біжучому 1953 році і винести з того користь насамперед для наших безсмертних душ, а відтак і для нашого дочасного добра".

Конкретно, Владика поручив відсвяткувати гр. кат. духовенству у Західній Европі великими церковними відправами, беручи для цієї цілі участь в окремих Комітетах, такі роковини в 1953 році:

1) 700-ліття коронації короля Данила. „Наша пресумна історія (читаємо у Посланні) має дуже мало таких світлих сторінок, що могли б рівнятися із сторінкою, що на ній записана історична подія в місяці грудні 1253. Тоді то наш славний Галицький Князь Данило Романович дістав і прийняв від св. Апостольського Престолу в Римі, точніше від Папи Інокентія IV., королівську корону як особливе відзначення за шляхетні змагання звільнити нашу любу Батьківщину з-під татарського ярма, закріпити соборність українських земель, скріпити опір проти монгольських орд і врятувати від заглади християнську цивілізацію. Це правда, що король Данило, не маючи крім Апостольського Престолу ніяких інших союзників, у своїх змаганнях не міг мати й особливих наглядних досягнень, а все ж можна сказати, що західньо-европейські народи могли в міжчасі здвигати свої величезні катедри і могутні пам'ятники високої культури також завдяки цій обставині, що опір, ставлений азійсько - монгольським ордам на українських землях, заломлював монгольську похідну силу".

На ювілейні відправи призначив Владика першу неділю місяця грудня цього року.

2) Роковини здвигу свята Українська Молодь Христові. Архиєпископ Бучко пригадав могутній здвиг, що відбувся 20 років тому у Львові під гаслом „Українська Молодь Христові", а саме в днях 6 і 7 травня 1933. Тоді то, з нагоди 1900-ліття мученичої смерти Ісуса Христа, всупереч усім перешкодам і труднощам збоку польської влади, яка, зв'язана конкордатом з Ватиканом, не могла офіційно заборонити з'їзд, проте водночас хотіла не допустити до нього, — з'їхались до Львова 100,000 української молоді з усіх закутин Західньої України та влаштували імпозантну національно - релігійну маніфестацію вулицями міста. Святкування тих роковин відбулося, згідно з Посланням, по всіх осідках еміграції в Европі, в дні 10 травня ц. р.

3) Річниця страшного голоду в Східній Україні. Найдовший уступ Послання присвячений катастрофі голоду на Наддніпрянщині у 1933-му році. Владика зупиняється на тому найбільшому зорганізованому злочині, що його доконали московські большевики, при чому дає м. і. такі завваження:

„...Якою ж потіхою є слова Святого Духа в Соломонових Притчах: Кого Бог любить, того досвідчає. А біблійна історія вибраного народу наглядно свідчить, що завдання, доручене вибраному народові, приготовити прихід Спасителя світу, було одним пасмом важких історичних переживань. Ми можемо слушно догадуватись, що дуже правдоподібно Милосердний Господь призначив нашому народові сповнити якесь особливе завдання на Сході Европи, чи радше на пограниччі Европи й Азії, тому й приготовляє його такими важкими досвідченнями... Ми ж бачимо, що ті всі старання впродовж нашої історії не ослабили духа українського народу..." Духовенство, підчинене Апостольському Візитаторові в Зах. Европі, взяло дійсно масову участь у загально-громадських маніфестаціях та зокрема у церковних відправах у травні ц. р., відзначаючи ці сумні роковини голодової смерти 6—8 мільйонів українського люду.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Балтімор, Мд.

Фортеп'яновий попис учнів школи п. Л. Шавякової

„Тихесенько, без гомону" минуло вже два роки з того часу, коли невеличкий гурток українських батьків у Балтиморі звернувся до п. Лідії Шавякової, — дипльомованої вчительки музики, — з просьбою вчити їхніх дітей гри на фортеп'яні. Від того часу п. Л. Шавякова вправною „педагогічною рукою" веде цей, нажаль, невеличкий гурток українських дітей у щораз більшу глибину цього прекрасного мистецтва, від фортеп'янових справ Баєра почавши, та через складніші композиції Черного, аж до творів Ріхтера, Томпсона, Діябеллі, Бургмюллера, Вольфарта, Лянге, Сарторіо та Шпіндлера (соната ц-дур ч. 157).

Довгенька й нелегка дорога до „Садиби" цих панів, але коли з кінцем червня минулого року та 27-го червня цього року відбулись підсумки музичних досягнень учнями п. Л. Шавякової, коли то вони „концертували" перед своїми батьками та запрошеними гістьми „на товариській зустрічі прихильників фортеп'янової музики", спеціяльно улаженій з цієї нагоди вчителькою, то якже мило було не тільки батькам учнів, але й присутнім гостям, спостерегати, як 9-10-ти літні рученята Тані чи Славці легко поборювали площу двох фортеп'янових октав, з повним розумінням музичних істин, як ритміка й мельодійна якість тону... або, як „уже підлітки", Марійця, Дарця і Мартуся, давно поборовши перші кроки музичних істин, вносили вже індивідуальну інтерпретацію даного музичного твору, пописуючись виконанням його в чотири руки через цілу „площу фортеп'янового простору". Спостерігаючи все це думалось: „ще рік, ще два і з цих дітей (дай то Боже!) виростуть кандидати, якщо не фортеп'янових віртуозів, то велика розрада для батьків та ще більша користь для самих учнів, а разом з тим і для української спільноти.

Велике місто Балтимор умістило в собі понад 250 українських родин, які мають безперечну спроможність посилати своїх дітей не тільки до українських доповняючих шкіл, американських середніх і вищих, але й до таких „люксусових", як школи музичні. Бо поруч загальної освіти („хліб наш насущний"), музична школа, своїм широким діяпазоном гармонії, великим плюсом доповнює культуру людини, ушляхетнює її душу та вводить в коло людей із ширшим та глибшим відчуттям творів „Загального Мистецтва".

На таке велике число українських родин, школа п. Шавякової має рішучо замало учнів! (школа міститься при вул. С. Каллінґтон Евеню ч. 210).

Павло Талан.

Дітройт, Міш.

Читальня зі 100 часописами.

Вже півтора року, як існує Українська Читальня в домі Українсько - Американського Осередку в Дітройті, при вул. Кайпентер ч. 2965. Є в ній приблизно всі українські часописи і журнали з цілого світу, а також деякі чужинні (московські, польські, німецькі, англійські, еспанські). Читач має загальний перегляд новин, особливо в українських справах.

Спитаєтеся, чи багато є читачів?

Відповідаємо: Читачі є, але не багато, навіть мало! Щоб наш загал щодня читав, значить, щодня ходив до читальні, посвячуючи бодай одну годину на читання — про це нема мови! Це роблять тільки одиниці, які близько живуть. Можна сказати: на стодві! Дев'ятдесят вісім „ніколи не має часу", не цікавиться переглядом преси, хоч все, розуміється, знає наперед, не читаючи, і чванливо носить назву „амбасадорів української справи"!

Правда, є одиниці, які навіть з далеких околиць Дітройту — як тільки мають вільний час — їдуть до читальні, бувають гості з цілої Америки і Канади, які висловлюють завжди похвалу на адресу читальні, але це ніяк не рятує ситуації.

Була тут, наприклад, наша письменниця Докія Гуменна. Вона порадила подбати про щонедільні доповіді в читальні — перегляди преси за тиждень. Але ця рада на практиці — бо ми практикуємо це вже віддавна — не дає ліку на нашу всенародну незацікавленість.

Звертаємо на ці речі увагу широкого нашого загалу, щоб таки придбати для нашої читальні хоч декількох нових постійних читачів!

Розуміємо, що кожний тутешній має в себе часопис свого обезпеченевого товариства, але не можемо ніяк зрозуміти, щоб цей часопис міг для українського інтеліґента заступати щодня всі інші пресові органи!

Розуміємо, що наша інтеліґенція силою обставин відірвана від духового, а втиснена в матеріяльне, у фізичне, але все таки знаємо, що вона не здасться без бою. Так ще раз закликаємо: зацікавтеся читальнею, заходьте до неї, читайте світову українську та чужинну пресу і готуйтеся до майбутнього! **Є. Я.**

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

„НА ОБІД АГРЕГАТ НЕ ЗУПИНЯЄТЬСЯ"

Російські большевики кричать на ввесь світ, що вони нібито піклуються людиною, але в дійсності вони дбають тільки про те, щоб якнайбільше праці давала їм ця совєтська людина. Що це воно так, про це свідчить опис праці в колгоспі ім. Хрущова Садгірського району, Чернівецької области. „Схід сонця комбайнер Миколи Кокошко зустрів на широкому лані стиглої пшениці, сидячи за кермою самохідного комбайна. Агрегат працює безперебійно. Колгоспниця агроном Надія Мельник оглядає зібрану площу. Опівночі тов. Кокошко повідомив:

— Зібрано вісім гектарів. До вечора ще стільки скосимо.

На обід агрегат не зупиняється. Комбайнер з помічником по черзі стоять біля машини. О годині 9 вечора, як визначено графіконом, тов. Кокошко зупинив агрегат". Отже праця відбувається від вчасного ранку до пізнього вечора! А дехто каже, що під большевиками немає новітньої панщини!

ВЕРХОВНИЙ СОВЄТ „ДАВ ПОЛЕГШІ" КОЛГОСПНИКАМ

Москва. — У зв'язку з реформою сільсько - господарських податків, що їх предложив совєтський міністер фінансів Зверев Верховному Совєтові, вказують на деякий зворот у совєтській політиці супроти т. зв. присадибних ділянок колгоспників. У Совєтах, як відомо, сільське господарство на 100 відсотків сколективізоване, проте колгоспники мають право користуватись ще клаптиками „власної" землі, де плекають садовину чи ярину. Плоди з присадибних ділянок „власник" має право сам зужитковувати або продавати. Проєкт Зверева поширює ці права, дозволяючи надалі селянам мати власну худобу, вівці, свині, кози і кури. Проте, Зверев підкреслив, що полегші для власників присадибних ділянок не означають відмови Совєтів від системи колективізації, що буде збережена надалі. Зверев сподівається лише що ці податкові полегші селянам дозволять їм купувати з ощадностей сільсько-господарський реманент та збільшить сільсько-господарську продукцію. Цей проєкт Зверева кладе край поголоскам, що ширились в останніх двох-трьох роках, про заміри уряду відмовитись від колективізаційної системи, і — противлежно — про пляни включити присадибні ділянки в колективну господарську систему. Тому, що проєкт Зверева приходить рівно за місяць після ліквідації Берії, пригадується стаття „Правди", яка, повідомляючи про упадок Берії, оскаржувала його в саботуванні деяких сільсько - господарських реформ. Тепер здогадуються, що упадок Берії був, між іншим, спричинений його опозицією до проєктів Зверева.

В канадійській столиці повстав Відділ Українського Народного Союзу

Хоч українська колонія в Оттаві ніколи не була чисельна, однак потреба існування Відділу У. Н. Союзу відчувалася вже віддавна й відповідні організаційні спроби були роблені вже перед роками. В останньому часі з ініціятивою в цьому напрямі виступили пп. Іванна і Михайло Петровські та д-р К. Біда. Справа набрала конкретних форм, коли до Оттави прибув перебуваючий в кількамісячній службовій подорожі по ЗДА і Канаді організатор У. Н. С. п. Олекса Литвиненко.

ВІДДІЛ УНС В ОТТАВІ: Зліва направо, сидять: п. О. Литвиненко, пані І. Петровська, Т. Гала, М. Пук, п. Дж. Т. Мацьків; стоять панове: Д. Решітник, М. Петровський, М. Решітник, д-р Б. Воллянський, В. Мушка і п. Лящук.

Після наради з ініціяторами, п. Литвиненко зложив візиту і здобув прихильність для заміру створення Відділу У. Н. С. з боку кільканадцяти активніших українських громадян. В неділю 26-го липня відбулися в домі пп. Петровських організаційні збори, що формально покликали до життя Новий Відділ У. Н. С. та вибрали тимчасові його органи. До Тимчасової Управи увійшли: знаний в Оттаві і загально поважаний український підприємець п. Дмитро Решітник, як голова, п. д-р Т. Мацьків, містоголова; п. В. Мушка, секретар, пані Т. Чала, скарбник. До Контрольної Комісії були вибрані: пані І. Петровська й панове: П. Пук і М. Решітник. Після зборів, що відбулися в малій родинній атмосфері, на запрошення гостинних пп. Петровських усі учасники залишилися на чашку кави, після чого була зроблена спільна знимка основоположників Нового Відділу У. Н. С. Знимку зробив один з учасників, загально знаний в Оттаві, довголітній власник української фірми „Александер'с Фото-Студіо" п. Пук.

Крім осіб, що мали змогу взяти участь в основуючих зборах, зголосили вже своє формальне приступлення до Українського Народного Союзу: п. д-р Б. Роздільський, п. інж. С. Сумко з родиною та окремі члени родин пп. Касіян і Дорофій. До інших українських громадян, з якими організатор У. Н. С. не мав змоги бачитися особисто, п. Литвиненко звернувся листовно.

Новозорганізований Відділ У. Н. Союзу в Оттаві має усі дані на успішний розвій. Віримо, що ця нова клітина найстаршої української організації в Америці в дружній співпраці з іншими місцевими організаціями причиниться до пожвавлення темпа українського громадського життя в канадійській столиці.

КАНАДІЙСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

10 серпня ц. р. громадяни Канади підуть до виборчих контор і таємним голосуванням оберуть новий федеральний уряд. Від волі тих виборців залежить вислід виборів, тобто чи партія, яка досі була при владі, залишиться при ній далі чи може до влади прийде одна із партій-суперниць.

Згідно з канадійською виборчою системою, політичні партії не мають конституційного визнання і тому на виборчих бальотах не подано партійної приналежности кандидатів. Не вільно теж поширювати будь-яких агітаційних видань в околиці виборчих контор. Прийнято, що виборці в кожній виборчій окрузі голосують на даного кандидата як одиницю. Однак майже кожний, хто в день виборів іде до голосування, знає партійно-політичну приналежність особи, на яку голосуватиме.

До виборів стають п'ять партій: Ліберальна, Прогресивно-Консервативна, Соціяльного Кредиту, Кооперативна, Комонвелтська Федерація (знана як ССФ) та Робітничо-Прогресивна. В деяких виборчих округах виступатимуть також „незалежні" кандидати.

Виборець не повинен дати себе підманути назвою „робітничо-прогресивна", бо це є насправді комуністична партія. В канадійській палаті репрезентантів не було комуністичного посла вже сім років — від часу, коли Фред Роуз, посол від Монтреалу, був арештований за шпигунство на користь Совєтської Росії.

Розглянемо коротко історичний розвиток і політику чотирьох канадійських демократичних партій.

The Liberal Party

Обидві партії — Ліберальна і Консервативна — постали в половині 19 стол., коли Канада формувалася в окрему державу. За 86 років ліберали перебували при кермі держави впродовж 46 років. В останніх 57-ми роках вони були при владі впродовж 42 років, а теперішній ліберальний уряд є при державній кермі безперервно 18 років.

Ліберали перемагали на виборах тому, що вміли об'єднати різні сили — фармерів і робітників, канадійців французького і англосаксонського походження, протестантів і католиків. Беручи історично, ліберали були за вільною торгівлею, розвинули засоби соціяльного забезпечення і були проти примусової бранки під час війни.

Ліберальна партія постала в 1840-х роках як реформістична партія, як народний рух проти автократичної адміністрації британських колоніяльних урядовців. В ній об'єдналися радикальні ліберали й легко ліві „Грітс оф Онтаріо" з ортодоксальними лібералами Квебеку, які підтримували Церкву, та „червоними" (Руж оф Квебек"), переважно антиклерикалами.

Коли виникла проблема конфедерації Канади, ліберали не могли устійнити одної лінії для цілої партії і тому поділилися, а щойно консерватисти довершили об'єднання Канади. З тієї причини ліберали не були при владі впродовж 30 років. Великий державний муж сер Вілфрід Лоріє остаточно довів до з'єдинення лав лібералів і до перемоги в виборах 1896 р.

Впродовж першої світової війни наступило, знову партійне розколення з приводу примусової бранки. Тому пише у 1921 р., коли Мекензі Кінг перейняв провід партії, Ліберальна Партія була спроможна здобути перемогу в виборах.

В цьогорічних виборах ліберали ведуть свою кампанію, покликаючись на 18-літній період, в якому вони, згідно з їх твердженнями, запевнили Канаді „добробут і здорове правління".

The Progressive Conservative Party

Головною опозиційною партією є Прогресивно-Консервативна під керівництвом Джорджа Дру. Вона постала в 1850-тих роках, коли то Джан А. Мекдоналд, Джорджес Картіс і деякі помірковані реформісти об'єдналися з метою „поширити форми нашої партії до тієї міри, щоб вона була спроможна сприйняти в свої лави кожну особу, яка бажає зараховувати себе до прогресивних консерватистів".

Сер Джан А. Мекдоналд і його консерватисти в першій мірі причинилися до сконфедерування Канади. Мекдоналд вважав, що майбутнє цієї країни лежить у постійній активній співпраці з британським Комонвелтом, в зростанні населення і розбудові земних багатств.

Після смерти Мекдоналда у 1891 р. партія чимало втратила на своїй суцільності. Наслідок: програ в виборах. Однак, під проводом сер Роберта Бордена, консерватисти прийшли знову до влади в 1911 р. Борден, а потім Артур Меґген очолювали консервативну партію, яка до 1921 р. перебувала при державній кермі.

В рр. 1930-35 консерватисти під проводом Р. Б. Беннета знову прийшли до влади. З тієї пори Канада не мала консервативного уряду.

Консерватисти (тепер Проґресивні Консерватисти), знані як партія розбудови, свого часу зформували „Кенедієн Нешенел Рейлвейс" (СНР); вони поклали основи під теперішню Канадійську Радієву Корпорацію (СВС), „Транс-Кенада Ейрлайнс" та розпочали будову трансканадійського битого шляху. В цьогорічних виборах вони твердять, що, прийшовши до влади, зменшать податки, вможливлять купування домів при 10-процентовому „давнпейment", впровадять загальнокраєве здоровне обезпечення і „привернуть зверхність парляменту".

Co-operative Commonwealth Federation (CCF)

Ця соціялістична партія, організована на демократичних засадах британської Лейбористської партії. Головний відгук знаходить серед робітників, фармерів і в деякій мірі дрібних підприємців та інтелектуалістів. Постала в Західній Канаді у 1932 р., під час найбільшої економічної скрути.

Першим лідером ССФ був Дж. С. Вутсфорд, кол. методистський священослужитель. Після його смерти провід партією перейняв М. Дж. Колдвел, який і досі є її лідером. ССФ прийшла до влади в пров. Саскачеван 1944 р. і досі є єдиним соціялістичним урядом в історії Канади та ЗДА.

В своїх початках ССФ була не тільки соціял-демократичною, але навіть радикально-соціялістичною. Вона обстоювала націоналізацію торгівлі, промислу, банків і сталевих компаній, вимагала забезпечення на випадок безробіття, кращих пенсій для старих людей, ґарантовання фармерських продуктів та краєвої здоровної служби. В тих часах ці вимоги соціяльного забезпечення виглядали досить радикально. Сьогодні їх вважається за щось самозрозуміле.

З бігом часу ССФ стала більш консервативною (а Консервативна Партія більш лівою). Сьогодні ССФ веде свою виборчу кампанію головно за поліпшення засобів соціяльного забезпечення, але все ще твердить, що люди з високими прибутками повинні платити більшість державних податків.

Social Credit

Наймолодшою партією в Канаді є Партія Соціяльного Кредиту. Вона постала на Заході Канади в 30-тих рр. під час господарської депресії. Від ССФ різниться тим, що була і все ще є по духу консервативна.

Ця партія вимагає розподілу місячних „дивіденд" серед людей, якщо купівельна сила грошей спаде нижче від рівня продукції. В цьогорічній виборчій кампанії, крім того, закликає зменшити всі податки та знести приховані податки на товари і служби.

Партія Соціяльного Кредиту прийшла до влади в провінції Альберта 1935 р. і втрималася там досі. В торгівлі дала вільну руку приватній ініціятиві.

Цього року партія прийшла до влади в Брит. Колюмбії. Це значно скріпило її на дусі, і вже сподівається здобути в цьогорічних виборах „аж 30 мандатів" у федеральному парляменті.

* * *

Така картина стає перед очима канадійських виборців цього року. Котра партія переможе в виборах — це справа політичних здогадів. Одно є певне і ясне: давні різниці поміж партіями зникають, а плятформи поодиноких партій впродовж років стають разюче подібні.

„Канадійська Сцена".

Вступайте в члени УНС!

„Веселий Вечір" у Союзівці

(Закінчення зі стор. 1.)

керівника товариського життя в Союзівці. Двох пластунів і одна пластунка, п-на Колодій, перебрані за „справжніх арабів", в орієнтальному стилі дякували Могамедові, що „дозволив їм щасливо примандрувати до Союзівки". Інж. Я. Гузар, касир „Думки" з Ню Йорку, акомпаніюючи сам собі на фортеп'яні, відспівав кілька куплетів вроді: „А на Союзівці прибуває крови, навіть стариґани прагнуть ще любови". Він теж акомпаніював при інших виступах. Кілька куплетів, вже дещо „політичних", про те, як на Союзівці „зустрічаються бандерівці, мельниківці, ундисти й уердепівці" та приходять до повного порозуміння, відспівала п-на Колодій. Мала Ляля Стецура, з відвагою та рухами досвідченої артистки виконала два „майже клясичні" танці, а дві пані з Адміністрації „Свободи", п-ні Квітка й п-ні Люба, конкурували з Редакцією переданням цілком оригінальних „останніх вістей". На закінчення вечора приявні гаряче оплескували відчитаний М. Понеділком вірш з „літературного коша" „Свободи", написаний анонімовим автором кілька років тому з нагоди 60-их уродин д-ра Л. Мищуги, головного редактора „Свободи", який видужує тепер в одному з нюйорських шпиталів після важкої операції шлунка.

Вечір відкрив коротким словом приявний на ньому голова УНСоюзу п. Дмитро Галичин, попереджаючи, щоб від нього не очікували нічого із заповідженої в програмі „веселости", натомість він може подати не менш веселу вістку, що того роду імпрези, як теперішній „Веселий Вечір", попередній „Літературний Ярмарок", підготовлюваний на суботу 22-го серпня концерт Михайла Мінського і тим подібні культурні, мистецькі і розвагові імпрези мають стати такою самою складовою частиною Союзівки, як і будови та всі інші створені й природні відпочинково-розвагові влаштування.

Цілу імпрезу, подібно, як і святочне відкриття Союзівки 4-го липня, сфільмував п. Софрон Федів.

Колумбійський університет святкуватиме своє 200-річчя

Ню Йорк. — Славний Колумбійський університет в Ню Йорку розпочав приготування до урочистого святкування 200-ої річниці свого існування, яка припадає на наступний рік. Вже тепер провадиться прикрашування великого терену, на якому розташований університет. Площа перед новим будинком книгозбірні, отримує нове оформлення, а низка будинків відновлюється. Наступного року університет гоститиме багатьох славних учених і представників студентства, що з'їдуться сюди, щоб бути присутніми на численних урочистостях.

Обороняють Федеральне Слідче Бюро

Вашинґтон. — Об'єднання Американських Цивільних Вольностей забрало голос у зв'язку з виступами проти діяльности федерального Слідчого Бюра. У зверненні, що його підписав діючий директор Об'єднання, стверджується неправдивість закидів на адресу Еф Бі Ай в порушуванні цивільних прав. Федеральне Слідче Бюро починає звичайно діяти тоді, коли стейтові аґенції виявляються безсильні в якійбудь справі, що її провадять. Федеральні установи мають право забезпечувати в таких випадках своїх громадян, — стверджує директор Об'єднання Вольностей.

Можливі зміни в робітничій політиці Бразилії

Ріо де Жанейро. — У столиці Бразилії закінчився конґрес соціяльного добробуту і соціяльного забезпечення. З нагоди нарад конґресу, місцева преса підкреслює значні зміни, які відбуваються в ділянці праці у Бразилії і які виявляють бажання наблизити устрій Бразилії до устрою сусідньої Арґентини, де робітничі організації тісно співпрацюють з урядом. Уряд бажав би провести подібну зміну в ділянці праці в Бразилії, але на цей радикальний крок не може відважитись без підтримки збройних сил, які наставлені проти будьяких різких змін в соціяльній побудові країни, — себто проти наближення до синдикалізму.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Апп. Петра й Павла, від. 220, відбудуться в суботу, 15. серпня, о год. 7:30 ввечорі, в параф. залі при 50 вул. і Палайна. Проситься членів явитись, бо є важні справи. —

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. о. Николая, від. 175, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 16. серпня, в год. 1. по пол., в У. Н. Домі (4655 Мартін і Мішіґен). Проситься членів прийти на час і заплатити вкладки. — С. Пелех, пр.; В. Вілінський, кас.; В. Бартош, фін. секр.; П. Павлик, секр.

КАНЗАС СИТІ, КАНЗ. — Бр. св. Володимира, від. 323, повідомляє своїх членів, що в будучому збори нашого Братства будуть відбуватись у власнім домі Братства св. Володимира під ч. 10 No. Ferree, Kansas City, Kans. Отже наступні збори відбудуться в неділю, 16. серпня, о 1-ій год. по пол. Проситься всіх членів прийти на ці збори полагодити важливі справи. — В. Музика, предс.; В. Фадан, кас.; Д. Яремко, секр.

АЛІКВІПА, ПА. — Бр. св. о. Николая, від. 120, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 16. серпня, о год. 7. ввечорі. Присутність всіх членів обовязкова. — В. Ревть, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. о. Николая, від 5, відбудуться в суботу, 15. серпня, в год. 7:30 ввечорі, в залі У. Д. Гор. Клюбу, 25-06 — 31 Ст. Проситься всіх членів прибути, є важні справи до рішення. Просимо також вписуватися в члени. — М. Ливицький, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. ім. І. Франка, від. 83, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 15. серпня, о год. 7. ввечорі, в домі Тов. У. А. Горожан (847 Норт Френклин). Проситься членів прибути на ці збори, бо є важні справи та одночасно вирівняти свої вкладки. — С. Чорномаз, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. о. Николая, від. 369, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 16. серпня, о год. 4. по пол., в церковній залі. Проситься всіх членів прибути на збори, бо є важні справи. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 270, відбудуться в неділю, 16. серпня, о год. 3. по пол., в У. Н. Домі. — В. Бутковський, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.—Тов. Укр. Січ, від. 170, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 16. серпня, в год. 6. ввечорі, в У. Н. Домі, 183 Fleet St. Пригадується залеглим членам, щоб прийшли вирівняти свої вкладки, бо можуть бути суспендовані. — П. Мелень, предс.; В. Пащак, кас.; І. Грабар, секр.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ. — Бр. св. Володимира, від. 173, повідомляє своїх членів, що піврічні і місячні збори відбудуться в вівторок, 18. серпня, в год. 7. ввечір, в парафіяльній залі, 608 So. Heald St. Просимо прийти на збори і виповнити свої залеглі вкладки. — І. Возний, предс.; С. Рожак, кас.; С. Фіґун, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Т-во У. Н. Дому, від. 316, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 13. серпня, у власнім домі при 831 Joseph Ave., о год. 8. ввечорі. Дирекція дому здасть справоздання, бо вже мають відповідь від контракторів на направу дому. Пригадується платити щомісяця вкладки. Хто платить розмет щомісяця той ніколи на урядників не нарікає. — Н. Магомет, предс.; В. Гайтків, кас.; В. Гавриляк, фін. секр.; В. Гурянський, рек. секр.

ГАРТФОРД, КОНН. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277, подає до відома членам, що з огляду на вакаційний час, місячні збори відбудуться в суботу, 15. серпня, о год. 8. ввечорі, в Клюбі на Whitmore St. В програмі рахунковий звіт й інформації про доїзд і побут на „Союзівці". — В. Дерлиця, предс.; П. Соколовський, кас.; Е. Гомотюк, секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 3124. Як на чий погляд.

— Буря затерла сліди, бване!, сказав хлопець. — Так ми підемо до ватажка Ґолти. Він допоможе нам знайти леопардових — людей, — міркував Джером.

— Не йди до села Ґолти, бване!, — остерегали хлопці. — Кажуть, що він сам ватажок леопардових — людей!

— Ще більша причина, щоб іти, вирішував Джером. — Ми знайдемо там Мем-Сагіба. Та ви помиляєтеся. Ґолта — це не леопард — людина. Я торгував із ним і він приязно відноситься до білих.